

אשרי האיש

החסידות בדרך רבוה"ק זיע"א

בעזרת ה' נעשה ונצליח

יום ו' ערש"ק ח' כסליו תשפ"ב

פרשת ויצא

גליון תקי"א

שנה י"א

מפי ספרים וסופרים

אין זה כי אם בית אלהים וזה שער השמים (כ"ח - י"ז)

למלך בלבד ואין לזרים אתו כל מאומה. ולא ירהיב שום אדם עוז בנפשו לגשת אל הבית הזה בלתי רשות המלך. ואך ורק בלבשו מלבושים נאים הנאותים לכבוד המלך.

והנמשל: כי אמנם נאמר ה' צבאות מלא כל הארץ כבודו וכן לה' הארץ ומלואה תבל ויושבי בה, עם כל זה הארץ נתן לבני אדם, אבל המקום אשר בחר ה' בו לשכן שמו שם הוא מקום המקדש, שנאמר בו והזר הקרב יומת. ואף על הכהן הגדול ישנה אזהרה חמורה שלא יבוא בכל עת אל הקדש. ורק בזאת יבא אהרן אל הקדש וכו' וכפר אהרן אחת בשנה.

נמצא שבית המקדש מיוחד אך ורק בלתי לה' לבדו. ולכן כאשר התעורר יעקב אבינו וייקץ משנתו, אמר אכן יש ה' במקום הזה, ושמה תאמר ומה החידוש? הלא כבודו מלא עולם וימלא כבוד ה' את כל הארץ, לכן הוסיף מה נורא המקום הזה במיוחד כי אין זה כי אם בית אלקים וזה שער השמים כי המקום המקודש הזה מיוחד להשם יתברך לבדו ואין בלעדו. (אהל יעקב)

משל לאדם אחד שבא לעיר מלוכה והסתובב בשווקים וברחובות להסתכל בבניינים המפוארים אשר שם, וראה ארמון אחד העולה בתפארתו על כל הבניינים אשר חזו עיניו, בהיותו מבצר נשגב ומפואר להלל מאד. שאל את העוברים והשבים למי הארמון הזה? השיבו לו הוא ארמון המלך. ניגש האיש אל החצר החיצונה והביט על רוב החדרים הנמצאים בתוכה. ושאל למי הם? השיבו לו לאמר: חדר זה שייך לרופא המלך, וזה ליועץ המלך, זה לשריו וזה לעבדיו וכיוצא בזה, עד שהגיע אל הפלטרין של המלך בכבודו ובעצמו ושאל למי זה שייך? השיבוהו זה בית המלך.

השתומם האיש מאד ושאל, למה מכבר אמרתם לי על הארמון כולו כי הוא ארמון המלך, וכעת תאמרו אך על הבית הזה כי הוא בית המלך? השיבו לו לאמר: אמנם כנים דברינו כי הארמון כולו נחלת המלך וקניינו, אולם עם כל זה המלך נתן דת גם לזולתו להתגורר בחדריו החיצוניים, וחילק להם משכנות כפי הצורך של כל אחד ואחד, אולם הפלטרין הזה הוא מיוחד

אמרות טהורות

אמרות קודש מרבותינו הק' מאלכסנדר

מגלה עתידות

ויספר ללבוך את כל הדברים האלה. נ"ל שסיפר לו שעתידין זרעו לקבל את התורה, וזה עיקר עבודתו בעולם. ורמז באומרו את כל הדברים האלה, כי בקבלת התורה ג"כ כתב לשון זה. (קול שמחה)

הגשמיות שבאדם צריכים להתרומם ולהיות ברוחניות

ויחלוס הונה סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה. כלומר סולם עבודת השי"ת הוא, מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה, היינו שאף מה שמוצב ארצה, שהוא גשמיות והארציות והדברים הפחותים, גם זה יהיה מגיע השמימה, ר"ל יתעלה למדריגת שמיים, ע"י שישתמש בהגשם רק למען תורתו ועבודתו ית"ש, אשר בזה יהיה מרים ומנשא את כל הגשם ויחיה הכל נעשה בחי' תורה ועבודת השי"ת. (אמרי מנחם)

העליות והירידות שיש באדם

והנה סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה והנה מלאכים עולים ויורדים בו. וזהו הרמז 'הנה סולם מוצב ארצה', היינו אף שמוצב ארצה במדריגה פחותה שיצא מקדושה עליונה, עם כל זה ז'ראשו מגיע השמימה' דהיינו דאם מסתכל כלפי מעלה הוא מתגבר על המוקטרגים, ותפילתו תעלה ותראה לפני אדון כל, וממילא יושע גם הוא, וזהו 'הנה מלאכי אלוקים עולים ויורדים בו', שאף מלאכי אלוקים שיורדים בו יש להם עליה על ידו כדאיתא במד"ר (בר"ר ס"ה, י"ח) עולים ויורדים בו ביעקב כי הנו מעלה כל העולמות בתפלתו זאת, וזוכה 'הנה ה' נצב עליו', דהיינו בלי מחיצה מפסקת, ונעשה מרכבה לקוב"ה. (תפארת שמואל)

גלות למקום אחר

הארץ אשר אתה שוכב עליה (כ"ח, י"ג). מפרש"י ז"ל: קיפל הקב"ה כל ארץ ישראל תחתיו. יש ועל האדם לנדוד למקום רחוק בכדי לתקן מה שצריך שם, לפיכך קיפל הקב"ה כל אר"י תחתיו - שיוכל לתקן הכל במקום אחד ולא יזדקק לטלטל עצמו. (בעש"ט)

וישא יעקב רגליו (כ"ט, א'). יעקב אבינו הגביה והעלה שם את הנשמות הנמוכות שהן בבחינת רגליו. (בעש"ט)

שויתי ה' לנגדי תמיד

וישכב במקום ההוא, ויחלוס וגו', והנה ה' נצב עליו וגו' (כ"ח, י"א-י"ג) כ"ק אאמו"ר זצוקללה"ה זי"ע ידבר בקדשו לאשר שהתורה הקדושה היא נצחית ולימוד להועיל לכלל ולפרט מישראל בכל דור ובכל זמן, ומעשי אבות סימן לבנים, שכאשר ישכב איש ישראל מתוך תשובה ומע"ט ומתוך ד"ת לשמה ויודיו על כל המעשים, ומסתכל באילו האי יומא מסתלק מעלמא, אז כל חלומותיו מיושבין וערבה שנתו, וידמה וינכיר אף בשעת שנתו בחלומו שמלאכי אלוקים עומדים אצלו לשמרו מכל רע ועל ראשו שכינת קל, וזה הוא והנה ה' נצב עליו, וכשישן בטוב אז יקף ברחמים, ותיכף בהקיצו משנתו יירא ויפחד ויהיה לנגד עיניו לקיים שויתי ה' לנגדי תמיד, כמבואר ברמ"א ראשית דבריו הקדושים לאו"ח בשם הרמב"ם, וכמו שיבאר היטב דברי הרש"ז בש"ע שלו (או"ח א, ד"ה) וזה היא יראת אלוקים, שיהיה נגד עיניו תמיד ובלבו ובמחוחו שה' נצב עליו תמיד, בלכתו ובשכבו ובקומו ובישיבתו ובכל תנועותיו עיני ה' משוטטות בכל. (ישמח ישראל)

קדש את שמך בעולמך

וישכב במקום ההוא. פרש"י ז"ל: לשון מעוט באותו מקום שכב אבל י"ד שנה ששמש בבית שם ועבר לא שכב בלילה שהיה עוסק בתורה. ולכאורה יש לדקדק כיוון שי"ד שנה לא שכב עוסק בתורה מה ראה ששכב בלילה הזה? וי"ל שאחר שהיה בבית עבר י"ד שנה הגיע למדריגה גדולה עד שכל הדברים הגשמיים נעשו מקודשים מאוד והם עצמם נעשו בבחי' תורה ומשום כך ישן. ויש לומר עוד דזה העניין מה שאמר הכתוב 'ויחלוס והנה סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה' כלומר אף בדברים ארציים מגיע השמימה. וזה שאיתא במד"ר "ויקץ יעקב משנתו" ר' יוחנן אמר ממשנתו היינו מלימודו כלומר ששינתו נתקדשה כ"ב עד שהיתה בחי' תורה כנ"ל. (אמונת משה)

"שמן מורה על הכמה"

ויצוק שמן על ראשה. אפשר לרמז, כי מהות השמן מורה על החכמה אשר העוסק באכילתו מועיל לזיכרון אשר הוא רומז לאברהם, ומספר שמן בגימטריא יצחק יעקב. (קול שמחה)

השפעת תורתם (של הצדיקים) תלוי בהתעוררות התלמידים

כי מן הבאר ההיא ישקו העדרים (כ"ט, ב')

ופירש"י משקים הרועים את העדרים וכו'. והדגיש אא"ז צוק"ל א"כ אמאי באמת כתיב ישקו העדרים הול"ל ישקו הרועים וכן בפ' מקץ שנו' באו מצרימה לשבור אל יוסף דקדק רש"י ז"ל שצ"ל מן יוסף עיי"ש, הדגיש גם כן ביון שצ"ל מן יוסף אמאי באמת כתיב אל יוסף הול"ל מן יוסף. אלא רמז יש בו, והוא, כי כשבאים להצדיק שישפיע עליהם - אזי הבאים משפיעים להצדיק - והצדיק יונק שפע על ידם, זהו שרמז ולא אמר "ישקו הרועים" אלא "ישקו העדרים" היינו שהעדים משקים ומשפיעים להרועה, כאמור, וכן זהו שרמז ואמר באו לשבור אל יוסף, שהבאים משפיעים אל יוסף עבדה"ק והבן.

(דברי ישראל)

דברי אלוקים חיים

והצדיק בתורתו הקדושה הוא בורא שמים חדשים. וכבר אמרתי הטעם שהצדיק יכול לבטל הדינים "הקדוש ברוך הוא גוזר והצדיק מבטל" הוא על ידי זה מחמת שהגזירה נגזרה באיזה עולם, והצדיק עושה שמים חדשים, ונמצא לא היה הגזירה בזה העולם, וממילא הגזירה בטילה.

(נועם אלימלך)

מרגניתא דיצחק

פנינים בסדר פסוקי פרשת השבוע

לע"נ הרה"ח ר' יצחק בן הרה"ח ר' משה אריה זצ"ל נלב"ע ר' סיון תשע"ד

ובכל עת יותר טוב. ויישב לבן למקומו ויעקב הלך לדרבו". למרות שראה לבן את מעשי יעקב עדיין לא הושפע ממנו להיטיב מעשיו, אלא "וישב לבן למקומו" נשאר "לשבת" במקומו, במדרגתו הראשונה בדעות ובמדות, ולעומת זאת יעקב החזיק מעמד ולא הושפע מלבן לדעה אלא "ויעקב הלך לדרבו" התקדם והלך בדרבו - דרך ה'.

ויזכור אלוקים את רחל וישמע אליה אלוקים ויפתח את רחמה, מגיד הכתוב כי הגם שעלה זכרונה לפניו, מה הוצרכה לתפלה כאמורו וישמע אליה וגו', עוד יודיע הכתוב כי ה' זוכר את חסידיו מבלי שיצטעקו אליו, לזה אמר ויזכור וגו' ואח"כ וישמע וגו' לומר שקודם שהתפללה עלה זכרונה לפניו יתברך.

(אור החיים)

ויצא יעקב מבאר שבע (כ"ה, י') והקשה רש"י ז"ל למה הזכיר יציאתו, אלא מגיד שיציאת צדיק מן המקום עושה רושם וכו' יצא משם פנה הודה פנה זיוה פנה הדרה, ע"כ. והנה מדלא קאמר אבד הודה אבד זיוה, אלא יפנה, משמע שלא ויאבד אלא פנה למקום אחר כמובן, ואיזהו המקום שפנה לשם.

י"ל כן, דהנה לכאורה יש לתמוה היתכן שהניח יעקב אבינו את מקום אבותיו הק', שדרו שם אברהם ויצחק והשרישו שם קדושתם, כמו שנאמר באברהם (לעיל כ"א, ג') ויטע אשל בבאר שבע, וביצחק (שם כ"ו, כ"ג) ויעל משם באר שבע, והוא עזב את המקום הקדוש הזה של קדושת אבותיו ויצא משם בתמיה.

אך יש לומר הענין הוא כך, היינו בדרך שפירש רש"י להלן (פסוק י"ז) כי מטא לחרן אמר אפשר שעברתי על המקום שהתפללו אבותי ולא התפללתי וכו', נעקר הר המוריה ובא לכאן וכו' עיי"ש, וכן נמי יש לומר כאן, אפשר שהניח יעקב אבינו את מקום קדושת אבותיו ויצא משם, אלא נעקר קדושת אבותיו ויצא עמו, והיינו כדאיתא בילקוט (ויצא קי"ט) דצאתו מבית אביו היתה הבאר מהלכת לפניו מבאר שבע וכו' עיי"ש, ולכאורה הוא תימה כמובן, אלא פירושו 'הבאר' מבאר שבע 'מהלכת לפניו', והיינו כאמור נעקר קדושת אבותיו ויצא עמו.

וזהו שהקשה רש"י ז"ל למה הזכיר יציאתו, ר"ל למה פירסם הכתוב יציאתו שהוא לכאורה שלא לשבחו ותפארתו של יעקב אבינו שהניח מקום קדושת אבותיו, ויצא משם כנ"ל, אלא מגיד שיציאת צדיק מן המקום עושה רושם וכו', יצא משם פנה הודה פנה זיוה פנה הדרה, היינו כשיצא משם יעקב אבינו ופנה משם, פנה כל קדושת אבותיו עמו, נמצא דכל מקום שהיה שם היה במקום קדושת אבותיו, ודי למבין.

(דברי ישראל)

ויקץ יעקב משנתו ויאמר אכן יש ה' במקום זה ואנכי לא ידעתי. י"ל אכן יש ה' במקום הזה ואנכי לא ידעתי, היינו במקום שנוגע הענין עבור ה', עבור תורה ומצות, במקום שהוא אין רשאי אדם להיות איש עבור עצמו, וזה "ואנכי" לא ידעתי, שצריך לעשות הדבר רק לשם שמים, ולא בשביל פניה בשביל כבוד או הנאת עצמו.

(חתם סופר)

ויאמר מה אתן לך, ויאמר יעקב לא תתן לי מאומה וגו' (ל', ל"א). יעקב אבינו שם מבטחו בה', כי לא יעזבנו ולא יטשנו, לא רצה לקבל משכורת מלבן, ורק שם אל המסחר פניו, בחושו היד ה' תקצר להצלחתו, ואין הברכה מצווה אלא בדבר הסמוי מן העין, וי"ל שאמר יעקב אבינו "לא תתן לי מאומה", כלומר אין אני רוצה שאתה תתן לי, לא תגזר דעתי בשכירות שהיה מיד בשר ודם, ורק רוצה אני שפרנסתי תהא נתונה ע"י הזן ומפרנס לכל.

(חפץ חיים)

"וישב לבן למקומו ויעקב הלך לדרבו". למרות שראה לבן את מעשי יעקב עדיין לא הושפע ממנו להיטיב מעשיו, אלא "וישב לבן למקומו" נשאר "לשבת" במקומו, במדרגתו הראשונה בדעות ובמדות, ולעומת זאת יעקב החזיק מעמד ולא הושפע מלבן לדעה אלא "ויעקב הלך לדרבו" התקדם והלך בדרבו - דרך ה'.

"ויצא יעקב מבאר שבע". מגיד שיציאת צדיק עושה רושם (רש"י). הכוונה, אף כשהצדיק עזב את המקום ופנה הודו, זיוו והדרו של אותו מקום, בכל זאת רישומו של הצדיק ניכר ומכירים שהיה צדיק במקום הזה.

(אדמו"ר ר' מ"מ מקסוב בעל מח"ס אהבת שלום)

"ויפגע במקום". יעקב תקן תפלת ערבית (ברכות כו). יש בזה רמז, שאפילו נמצא האדם בתכלית השפלות והחשכות, בבירתא עמיקתא ואחרי היותו ברום המעלות, אל יתייאש, אלא יתגור שארית כוחו ויתאמץ בתפילה. שהרי יעקב היה במצוקה גדולה וחשך העולם בעדו, והיה מתירא שלא יפול ח"ו בג' עבירות חמורות (מדרש רבה) בכל זאת לא נבהל והייתה דעתו מיושבת עליו לתפילה.

(שם משמואל)

"ויקח מאבני המקום וישם מראשותיו". התחילו מרביות זו עם זו זאת אומרת עלי ניח צדיק את ראשו וזאת אומרת עלי ניח מיד עשאן הקב"ה אבן אחת (רש"י). וכי מה היתרון באיחוד כולם לאבן אחת? הרי ראשו של יעקב מונח רק על קצתה של האבן, ושוב יש מקום לריב ? אלא ללמדנו כשיש אחדות, אין קנאה ואין קטטה.

(אמרי אמת, גור)

"ויחלום והנה סלם מצב ארצה". ע"י החלום אפשר להכיר את האדם, שאין אדם חולם אלא מהרהורי ליבו. יעקב רואה בחלומו סולם "וראשו מגיע השמימה" "והנה ה' נצב עליו". ואילו פרעה רואה בחלומו "שבע פרות..."

(ר' מאיר מפרימישלן)

ויקץ יעקב משנתו ויאמר אכן יש ה' במקום הזה ואנכי לא ידעתי (ס"ה, ט"ז) פ"א אמר אשר החילוק בין יהודי לגוי הוא שיעקב קם משנתו, אזי דברו הראשון הוא "אכן יש ה' במקום הזה", ואילו פה שקם משנתו, אזי "וישן ויחלום שנית", והסוף - "ויקץ פרעה והנה חלום".

(שיח שרפי קדש בשם הרה"ק מקאצק ז"ע)

אין זה כי אם בית אלוקים וזה שער השמים (כ"ה, י"ז) שאלנו חכם אחד: יעקב פתח בלשון היום "יש אלוקים במקום הזה" וסיים לאחמ"כ בשלילה "אין זה", ואמרתי לו: ידוע שבשעת בריאת העולם, צמצם הקב"ה את עצמו, כדי שיהיה מקום לבריאת העולם ולקיימו, שהרי העולם נברא יש מאין (רמב"ן בראשית א' כ"ו ד"ה והפשט הנכון), והצמצום היה בבית קודש הקדשים וא"כ היה במקום הזה רבוי של אור במקום הצמצום שבתחילה, זה שאמר יעקב "אכן יש ה' במקום הזה" יש ריבוי של התגלות האור באופן חיובי, אבל "אין זה כי אם בית אלוקים", שהרי ריבוי האור החיובי בא על חשבון הצמצום של "יש מאין", חיוב ושלילה גם שניהם.

(עת רצון, קאליב)

ויקץ יעקב משנתו גם ממשנתו כדאיתא בבעל הטורים וכולל בלשונו שלמד הרבה תורה ויהודים ע"י חלום הזה, ואח"כ חזר הרב לפרש עפ"י פשוט משנתו - משינה שלו. ויאמר אכן יש ה' במקום הזה - דכאן ישג"כ שם השם, בשינה יש ג"כ שם השם שגם בשינה יש עבודת לה' כי מסתמא כשקבע השי"ת את הנהגת העולם בזה מסתמא גם בזה הוא עבדות להשי"ת כששוכבים לישון כאשר נצרך ה' עוזר לו שישן כראוי לאיש יהודי וגם משנתו כיהודי, וכל כל היום כולו כראוי וכן הולך כסדר כל היום ובכל יום

מעשי צדיקים

לך נא אל האוהל הקדוש ובקש מחילה גמורה

בעל האכסניה לא היו, שטר פיקדון אינו בנמצא, וממילא דין תורה לא יפסוק שבעל הפיקדון יקבל את כספו בחזרה, עם זאת כיוון שניכר מדברי אהרן שהוא אומר דברי אמת, יעץ לו ללכת אל האוהל הקדוש של בעל התניא ולבקש שם רחמים, אולי יערה הקב"ה רוח של תשובה בלבו של האכסנאי ויתעורר להשיב את הכסף. עשה אהרן בהצעת רבי נחום ונסע בלב שבור אל האוהל הקדוש שבהאדיטש לעורר עליו רחמים.

היה זה יום רגיל ושגרתו, ולעת צהריים התפנה בעל האכסניה מעיסוקיו בשירות האורחים והלך לאכול את ארוחת הצהריים, כאשר קרה לפתע דבר מופלא ונדיר, עוד האכסנאי מסתדר על מקומו לקראת הארוחה, קפצה לפתע על השולחן חולדה גדולה דוחה ומגעילה, וקבעה לה מקום מול צלחתו. נסוג בעל האכסניה ממקומו בבהלה ופניו חוורו מבושה לפני אורחיו, כעבור רגע קצר החל לנפנף בידיו ובמטפחתו לעבר החולדה הנועזת כדי לגרשה, אך זו רבצה במקומה לא נעה ולא זעה, ואך התכרבלה במקומה במנוחה ושלווה. יצא בעל האכסניה מכליו והטיח לעברה את ידו, אך זו זינקה בתגובה לעבר צווארו ונעצה בחזקה את ציפורניה, זעקה חנוקה נמלטה מפי האיש והוא איבד את שיווי משקלו ונפל.

הסובבים שהביטו כל העת בנעשה, ניסו לנתק את היצור הלזה שנדבק לצוואר של מארחם, אך אותה חיה קטנה המשיכה לנעוץ את ציפורניה ולא הרפתה עד כדי סכנה לחייו, הבינו הכל שלא אירוע שבגדר הטבע הוא זה ויש דברים בגו.

רגע ארוך חלף כאשר גניחתו של בעל האכסניה הסבה אליו את תשומת לבם של הנוכחים, סימן להם האכסנאי באצבעו, וכשגחנו לעברו אמר להם, יודע אני בשל מה הגיעה אלי הצרה הגדולה הזאת, הדבר בא עלי משום שמעלתי בכספי הפיקדון שנתן בידי אהרן, כן אלף רובל כסף נתן בידי לפני כניסת השבת ואני הכחשתי זאת בצאת השבת במצח נחושה.

החליפו הנוכחים זה עם זה מבטים של הבה, שהרי הכירו מכבר את מעלליו של בעל האכסניה אך הווידוי הפתיעם, ציפו הכל שבעקבות הווידוי תרד החולדה מקרבנה. אך זו לא סרה ממנו והמשיכה ללפות את צווארו.

הבינו הכל כי משמים נשלחה אותה חולדה לתקן את הטעון תיקון ואין כל סיכוי להסירה מגופו של האיש עד שהתיקון ייעשה, דומה שגם האכסנאי הבין זאת, שכן רמז לנוכחים בכוחות לא לה, וכשקרבו לעברו אמר: לכו ובקשו בשמי את מחילתו של הצדיק רבנו מנחם נחום שהעזתי פני כנגדו, והתבכחשתי בחציפות לאזהרתו, מהרו, חוסו עלי והסירו ממני את הקללה האיומה הזאת שדבקה לצווארי. לא חלפה שעה ארוכה כשרמותו ההדורה של רבי נחום נראתה בפתח, נכנס הצדיק וקרבו אל האכסנאי, וכשראה את החולדה לופתת בעקשנות את גרונו של האומלל, הרצינו פניו בירת שאת. עוד רגע, ורבי נחום רכן מעל האכסנאי ולחש ברצינות עמוקה: מחול לך! מחול לך! וחזר והתבונן בציפייה באיש ובחולדה. אך זו לא זעה כמלוא נימה. חוורו פניו של רבי נחום ועיניו הצטמצמו במחשבה חוקרת, לבסוף נשם עמוקות והתכופף לעבר האכסנאי ושאל אותו: אמור נא לי שמא הטחת דברים כלפי אבא האדמו"ר האמצעי זיע"א? גניחה עמוקה נשמעה בחדר, חדי עין הבחינו אף מקצה החדר בהנהון הקל שנענע האכסנאי, אם כן הזדקף רבי נחום בהקלה, לך נא אל האוהל הקדוש ובקש מחילה גמורה. מיהרו הנוכחים לשאת את האכסנאי אל האוהל הקדוש, משהגיע והונח למרגלות הציון הקדוש, פרץ האכסנאי בבכייה קורעת לבבות וביקש מחילה גמורה, בהבטיחו כי מעתה והלאה יעשה את הישר ואת הרצוי בעיני אלוקים ואדם. לא הספיק האכסנאי לסיים את דבריו, כשהחולדה זינקה לפתע בזריזות רבה, ובטרם הספיקו הנוכחים הנרגשים אפילו למצמץ, נעלמה באפלוליתה של מחילה קטנה בזווית ביתו של האוהל הקדוש.

ראייתו הרחוקה של הרה"ק ה"צמח צדק" זיע"א

למחרת בא היהודי אל המשרת וביקש שיכניסוהו שוב ליחידות, מיד כשנכנס סיפר לרבי על מצבו הכלכלי ועל בית המרקחת שמכר, ובקש עצה, אך את דבר בתו לא הזכיר. הרבי הקשיב לדבריו ואמר לו, שפעם שמע שבעיר קייב מחפש גוי גרמני עובד בבית מרקחת חדש שפתח, הציע לו הרבי שיסע לקייב ובודאי יקבל אותו הגוי לעבודה. הרבי גם נתן לו כסף שיספיק להוצאות הדרך.

האיש חזר לביתו מלא ספיקות, האם הגוי הגרמני מחכה לו? האם בשביל זה כדאי לנסוע עד קייב? אבל אשתו חשבה אחרת היא שדחפה אותו גם הפעם, ובסופו של דבר יצא לדרך. כשהגיע לעיר מצא את הגוי הגרמני שאכן קיבל אותו לעבודה פשוטה בבית המרקחת, עם הזמן הכיר רצון במעלותיו של היהודי ומינהו לרוקח ראשי, קבע על משכורת יפה והיה שבע רצון מעבודתו. לפני חג הפסח נטל היהודי רשות מהגוי ונסע לביתו, אך משהגיע לביתו מצא מברק שהגוי מבקש לבוא תיכף ומיד חזרה. אחרי החג הוא חזר לקייב, והגוי מינהו לתפקיד חשוב לתכנן את הגיגת יום הולדתו הקרוב ברוב פאר והדר, בהשתתפות אנשים חשובים. היהודי

הרה"ק רבי דב בער האדמו"ר האמצעי מליובאוויטש זיע"א, נולד ביום ט' בכסלו תקל"ד ונפטר ביום ט' בכסלו תקפ"ח. בהיותו בן חמש עשרה נתמנה על ידי אביו הרה"ק "בעל התניא" זיע"א למודריך אברכים באי ביתו של אביו. אף דברי התעוררות לחסידים השמיע בשם אביו, ואז ראו בו את המנהיג המתאים ביותר למלא את מקום אביו. ואמנם עם פטירת הרב בעל התניא הוכתר לממשיך דרכו והתיישב בליובאוויטש. בשנת תקפ"ז נאסר בעיר וויטעבסק וישב כחשדיים במאסר, סיבת המאסר היתה מלשינות בפני הממשלה הרוסית שהרב תומך בשולטן הטורקי ואף שולח לו כסף. בעשרה בכסלו שוחרר ממאסרו ונסע לעיר המרפא קארלסבד.

בדרך נסיעתו ביקר אצל הגה"ק רבי עקיבא אייגר זיע"א שחלק לו כבוד רב, אחר כך בא להאדיטש לימים הנוראים שנת תקפ"ח, ונתקבצו לשם החסידים מכל הסביבות, ודרש הרבה בבית המדרש שלפני קבר אביו. פעם אחת הלך להשתטח על ציונו של אביו ושהה שם זמן רב. ואחר כך יצא משם בשמחה רבה ופניו שוחקות ואמר: "פעלתי מאאמו"ר נ"ע שיפטרוני מהרבנות".

החסידים חשבו שכונתו הוא שיסע לארץ הקודש כי השתוקק לכך תמיד, ואמרו לו למה ידבר אדוננו כדברים האלה, איך יעזוב אותנו כצאן בלי רועיה והשיב להם "הלא עמכם חתני הרמ"מ הוא אדמו"ר בעל הצמח צדק, הוא יהיה לכם לרועיה נאמן" אחר כך נסע דרך עיר ניאזין ושם נחלה מאד ונסתלק לבית עולמו ביום ט' כסלו תקפ"ח כשהוא בן ג"ד שנה בדיוק.

מסופר: פעם התאספו מספר חסידים סביב רבי מנחם נחום בנו של הרה"ק האדמו"ר האמצעי זיע"א ושמעו סיפור מבהיל ומרעיש נפש שאירע עמו. באחד מימי היריד שהתקיים בקיץ האחרון הגיע לניעזין פקיד יהודי בשם אהרן, איש אמונו של זעליג הסוחר הידוע ממוסקבה, ובידו אלף רובל לקניית סחורה עבור אדונו. העיסקה נכתבה ונחתמה עוד קודם לכן בין הצדדים, ולא נותר לאהרן אלא למסור את המזומנים וליטול את הסחורה.

כיוון שהגיע לניעזין שעה קלה קודם כניסת השבת, בחר באכסניה הראשונה שנודמנה לו, כיוון שלא רצה להחזיק את הכסף ברשותו, הפקיד אהרן את אלף הרובל בידי בעל האכסניה, ואהרן לא היסס להפקיד בידיו את הממון, הלה בעל זקן נאה היה וסבר פנים מעורר אמון. בצאת השבת ניגש אהרן אל בעל האכסניה כדי ליטול הימנו את מזונו בחזרה, אך בעל האכסניה הביט בו בפנים מתפללות ומשך בכתפיו בתמיהה: על איזה פיקדון כבודו מדבר? שאל. אהרן התבלבל והציץ בפני בעל הבית כמנסה לרדת לסוף דעתו, אך כעבור רגע התעשת וטשח את בקשתו פעם נוספת בסבלנות רבה. סמקו פניו של בעל האכסניה מזימה, קמץ את אגרופיו, היכה בשולחן בזעם, וצווח: "הסתלק לך מביתי שקרן ונבזה לפני שאפליא בך את מכותי".

פחד אהרן מאיזומו ומראהו של בעל האכסניה ולא ניסה אפילו לעמוד על שלו. כיוון שלא היה לאהרן מכר ומודע בכל העיר, החל להסתובב ברחובות הזרים לו, עד שרגליו הוליכו אותו בלי משים אל בית המדרש. נכנס אהרן לבית המדרש ועמד בפתח. כל בית המדרש היה חשוך לבד מפינה אחת שהוארה בעששית, התקרב אהרן לאותה פינה וראה את רבי נחום יושב שם ושוקד על ספריו.

"הוא האיש שאוכל להיוועץ עמו" הבזיקה במוחו מחשבה. סיפר אהרן לרבי נחום את הקורות עמו מאז נשלח ממוסקבה על ידי זעליג הסוחר, עד מעשה החמס ואיזומו של בעל האכסניה. למחרת עם בוקר הלך ר' נחום לבעל האכסניה ושאל אותו בעניין סכום הכסף, הלה משך כתפיו בכעס עצור: "איני יודע על שום פיקדון" השיב בחימה, אמש פנה אלי הזר הלז וביקש ממני סכום כסף עצום שהפקיד בידי כביכול, אך איני מכיר אותו ועד לאותו רגע לא ראיתי מעולם. חזר רבי נחום אל אהרן בידיעה שאין בכוחו לעזור, עדים להפקדת הכסף בידי

מסופר על קרוב משפחה של הרה"ק ה"צמח צדק" מליובאוויטש זיע"א שחי בויטבסק, שנלקע לחובות גדולים ונאלץ למכור את בית המרקחת שהיה בבעלותו, פרנסה אחרת לא מצא ומצבו הלך והחמיר מיום ליום. נוספה לו צרה על צרתו, חתנו בעלה של בתו ברח מביתו, ואין יודע לאן והבת נשארה עגונה. אשתו בקשה ממנו שיסע לרבי ה"צ"צ שרבים נושעו על ידו. בעלה לא האמין לא ברבי ולא בברכותיו ולא רצה לנסוע אליו, עבר זמן והמצב החמיר, האישה מפצירה בו מדי יום שיסע לרבי, ומשראה שכלו כל הקיצין וברירה אין לו, ארז את מיטלטליו ויצא לדרך, כאשר בא אל הרבי ורצה להיכנס אל הקודש פנימה, אמר לו המשרת שעליו לחכות בתור זמן רב, האיש השיח לפי תומו את צרתו ותוך כדי דיבור הזכיר שהוא קרוב משפחה של הרבי. כשמעו זאת המשרת אמר שיכניס אותו עוד באותו ערב. כשנכנס אל הרבי והציג את עצמו שהוא בנו של פלוני ממשפחה פלונית, שמח הרבי מאד ושאל בשלומם של שאר הקרובים, מה נעשה עמכם, מצב בריאותם פרנסתם וכו'. הרבי הזמין את קרובו לסעוד על שולחנו, הרבי קירב אותו מאד אך לא היתה לו ההזדמנות לספר לרבי את צרתו.

התחיל מיד בעבודה, שכר אולם, דאג לצרכי הסעודה, שלח הזמנות, וכמובן קיבל שכר טוב על טרחתו. ביום המיוחל עזר גם בקבלת פני האורחים, אך פתאום התבלבל ונבהל וכמעט התעלף. בעל הבית שם לב לדבר והביאו לחדר צדדי כדי להשיב את רוחו. שם סיפר היהודי לגוי על בתו הנשואה שיום אחד בעלה עזב אותה לאנחות, והנה בין האורחים נמצא אחד שהוא לבוש כחומר והוא בעלה של בתו, אין הוא רוצה דבר מהבעל רק שיחתום על הגט כדי שבתו תוכל להינשא שנית. בעל הבית הבטיח לו

התחיל מיד בעבודה, שכר אולם, דאג לצרכי הסעודה, שלח הזמנות, וכמובן קיבל שכר טוב על טרחתו. ביום המיוחל עזר גם בקבלת פני האורחים, אך פתאום התבלבל ונבהל וכמעט התעלף. בעל הבית שם לב לדבר והביאו לחדר צדדי כדי להשיב את רוחו. שם סיפר היהודי לגוי על בתו הנשואה שיום אחד בעלה עזב אותה לאנחות, והנה בין האורחים נמצא אחד שהוא לבוש כחומר והוא בעלה של בתו, אין הוא רוצה דבר מהבעל רק שיחתום על הגט כדי שבתו תוכל להינשא שנית. בעל הבית הבטיח לו

הזקנו קורא נא

לחיזוק ולעידוד לימים אלו

מעלת השבה וההודאה להשי"ת

הרה"ק בעל ה"עריב נחל" זי"ע. מעשה היה במלך שהיו לו מס' בנים, להם היה שולם סכום מכובד מדי פעם, והם גם היו מכבדים אותו כיאה לכבודו של מלך, והיו מזמינים אותו אל ביתו, ונותנים לו מאכלים ערבים ומתוקים בכלים נאים ומכובדים. ופעמים שהיו מוסיפים על סעודת הללו, והיו מביאים לו כל טוב. וכמובן שהיה לו מזה קורת רוח רבה מאוד, והיה מתענג ומשתעשע עם ילדיו בכל אלו הסעודות. כל זה היה חוץ מאחד בניו הקטנים, שכל שהביא לו את הסכום, היה מבזבז אותו על דברים ריקים, ולו היו עובר הרבה זמן משהכסף הגיע לידו, ולא נשארו בידו כי אם פרוטות בודדות. וגם היה מתנהג כמו שאר אחיו הגדולים, והיה מזמין את אביו המלך אל ביתו בכדי לסעוד עמו סעודות, אבל אצלו היה בית מאוס, והכלים והאוכל לא היו כיאה לכבודו של מלך. וכשהמלך היה מגיע אל ביתו הקטן, היה אומר לו, מילא מאחך יש לי נחת, שהם מכבדים אותי, ומוסיפים לי על הסעודות הרגילות. אבל אתה, מה יש להידמות להם, כי מסעודתך יש לי צער ואי תענוג.

והוא, הרה"ק בעל ה"עריב נחל" זי"ע מסביר בטוב טעם ודעת, כי הנה השי"ת יוצר משרתים, כולם אומרים לפניו שירה בכל הזמנים. וכביכול יש לו תענוג תמידי מכל זה, אבל ציוה על בניו - בני ישראל, ופקד עליהם לקרות קריאת שמע בכל יום שהיא מצוה אחת מן התרי"ג מצוות, והוא תענוג כביכול אליו ית' יותר ויותר. ובראות צדיקי וקדושי ישראל בעלי רוח הקודש אנשי נכסות הגדולה איך ה' מקבל תענוג מדיבורי בניו, הוסיפו מדעתם ותיקנו התפילות שהם מדרבנן. ממילא מובן כל הנמשל, כי בקריאת"ש מוכרח כביכול השי"ת לקבל אפילו ממי שאינו בן דעת, ודי שיכוון בפסוק ראשון, משא"כ בתפילה.

מכאן נבוא אל שתי תירוצים אל הקושיא השניה, על מה סיים הכתוב 'ותעמוד מלדת', ולא 'תעצר מלדת'. א. שהיה לה להודות בכל הילדים שחנן אותה השי"ת, ומכך שרק עכשיו באה להודות להשי"ת על טובתו ית', אז 'ותעמוד מלדת'. ב. שמודים להשי"ת הדרך היא שמיד מבקשים ממי שעשה עמו חסד, כן יעשה חסדים מגולים עמו הלאה והלאה. אבל לאה הודתה להקב"ה על בנה הרביעי, אבל לא ביקשה מהשי"ת 'הושיעניו', לכן 'ותעמוד מלדת'.

וא' מידידי האיר את עיני בביאור נוסף, שלשון הכתוב 'ותעמוד מלדת' בא להורות לנו שהיא עמדה להודות, 'מלדת' מלשון להודות, להודות להקב"ה על הפלגת טובתו ית'.

ובכך נבאר את המשל והנמשל שהבאנו. שיש להקב"ה מי שנותן לו שירות ותשבחות, אבל את 'ההודאה' וה'בקשה' הוא רוצה שכל אחד יתן מעצמו אליו יתברך שמו, ויהודי יתן מזמור לתודה להשי"ת, ויחד עם זאת יבקש מהקב"ה שירבה עמו חסדים עוד ועוד, בטוח שיקבל חסדים רבים מגולים ומוסתרם. כן יעזרנו השם לזכות לחסדים רבים, מגולים ומוסתרם, ולהודות להשי"ת על כל דבר, קטן כגדול, ובד בבד לזכור לבקש ולהתפלל מהשי"ת, שהוא כל יכול, וכי טוב ה' לעולם חסדו, ותמיד נוכל לעבוד אותו מתוך נחת והרחבה כל הימים, מתוך בריות גופא ונהורא מעליא, ולראות דורות ישרים ומבורכים, והרבה תענוג ונחת, עדי נזכה כולנו לקיום מאמר הכתוב "ובאו לציון ברננה" על הגאולה השלימה, בקרוב ובימינו, אמן וכן יהי רצון.

בפרשתן (כ"ט, ל"ה) לאה מודה להקב"ה על בנה הרביעי "הפעם אודה את ה' על כן קראה שמו יהודה... ותעמוד מלדת". לכאורה עולה פה מס' קושיות. א. למה רק 'הפעם' לאה מודה לה' על בנה, הרי כבר לפני כן נולדו לה שלש ילדים, ראובן שמעון ולוי, למה רק 'הפעם' אודה את ה', והוסיפה לשמו את שם ה' לאות הודאה על כן קראה שמו יהודה? ב. ועל סיום הכתוב 'ותעמוד מלדת', למה לא כתב 'ותעצר מלדת' הרי זה בנה האחרון שנוכח?

הזוה"ק כותב (הבאנו את תמצית דבריו בפרשתינו) שיעקב אבינו ע"ה היה צריך להתחתן עם ארבעה נשים. וכל אחת מהנשים היה עתיד לכבדו שלשה ילדים. וכך יבואו לעולם י"ב שבטי ק"ה. וא"כ ללאה שנוכחו שלושת ילדיה הראשונים, דהיינו ראובן שמעון ולוי, ידעה שזה מדרך העולם, שזה מה שמגיע לה מרובש"ע, ושזה מה שעתיד לבוא ממנה. אבל שנוכח לה הבן הרביעי, פה היא ראתה את הפלגת חסדו של השי"ת, ובכך הודתה לרובש"ע, והוסיפה את שמו של ה' בשמו של בנו, ויקרא שמו בישראל 'יהודה' בסיומן הודאה לק"ה רבון עלם ועלמאי על חסדיו הרבים והמבורכים.

עוד מסביר הזוה"ק למה הוסיפה דווקא בן הזה את שם ה'. ומסביר, שכל כן שנוכח לה זה היה אות משם הוי"ה ב"ה, ולאחר שנוכחו לה ראובן שמעון ולוי היה את שם הוי", והכסף לה היה שלם, וכשנוכח יהודה שם הוי"ה ב"ה היה במלואו, והיה כסא למרכבה, ואז היא הגיעה ברוח שיר ושבח להודות להקב"ה, ובנוסף נתנה את שם ה' על שמו של בנה.

והן הן הדברים בדברי ה"אור החיים הקדוש" זי"ע שמפרש, שלאה צפתה ברוח הקודש שעתיד להיות ליעקב אבינו ע"ה ארבעה נשים, ומכל אחת יהיו לו שלשה ילדים. ושנוכחו לה השלושת ילדים היא שמחה, כדרך העולם ששמו בסדרו של עולם, אבל כשנוכח לה בנה הרביעי, הבינה שזה מהפלגת טובתו יתברך, ובאות ברכה 'הפעם אודה' דהיינו ברכה להשי"ת על רוב טובה שעשה עמה.

ומעתה יתפרש יפה דברי רש"י הק' 'שנטלתי יותר מחלקי, מעתה יש לי להודות' והיינו כדבריו עד דתרי, שלפי סדרו של עולם היתה צריכה להביא לעולם שלושת ילדים, ומשעה שנוכח לה בנה הרביעי, אז היא קיבלה יותר מחלקה, ופה היא נתנה הודאה להשי"ת. וכן הוא ב"אבן עזרא", שמוסיף על סיום הכתוב 'ותעמוד מלדת', דהיינו 'אודה את ה' כי לא אחמוד להיות לי עוד, כלומר אודה את ה' שנתן לי כל זה ויספיק לי, ע"כ עמדה מלדת'. ע"כ דבריו הק', ונרחיב לדבר עוד על דבריו הק' בהמשך דברינו.

וכותב ה"תרגום יונתן בן עוזיאל", ומבאר ה"תרגום יונתן", שראתה לאה שעתיד לכבד מיהודה דוד המלך שיתן שירות ותשבחות להשי"ת, על כן קראה שמו יהודה (מדרש תנחומא). וכן עוד כותבים, לאה ראתה שעתיד לבוא מיהודה מלכים שיגאלו את עם ישראל, ויבנו להם את בית המקדש, שהם דוד ושלמה, וכשראתה זאת ברוח הקודש, אמרה 'הפעם אודה את ה'.

מעתה יתפרש הקושיא הראשונה. שלאה אמרה 'הפעם אודה את ה', על כן קראה שמו יהודה, שהיא ראתה את הפלגת טובתו ית', היא נתנה הודאה להשי"ת, על כן קראה שמו יהודה' מלשון הודאה, והוספה של שמו של ה' בשמו. ובכדי להסביר את הקושיא השניה, אפתח במשל פי, בדמיון שמביא (בפרשתן)

עלוך זה נתרם

כתובת מייל של מערכת הגליון

a13215113@gmail.com

הודעה משמחה
 ב"ה, לכל המעוניין ניתן לתרום בעמדות "קהילות" וב"נדרים פלוס" הפרוסות בבתי כנסיות ברחבי הארץ והעולם ע"ש "עלוך אשרי האיש"
 או במספר טלפון ("קהילות"):
 073-275-7000, ולהקיש קוד 8915
 וכן ניתן להגיש פקדון, אצל פונדק וליום אגלום אפנצחה
 וכלי אשכנז

לע"נ הרה"ח רבי יוסף אלימלך בן הרה"ח רבי חיים אליעזר ז"ל נלב"ע י"א אלול תשע"ח ת. נ. צ. ב. ה.

לע"נ מרת מלכה בת הרה"ח ר' יוחנן דב הלוי ע"ה - נלב"ע ד' שבט תשע"ד ולע"נ הרב אברהם בן הרה"ח ר' יוחנן דב הלוי ע"ה נלב"ע ז' אדר תשע"ה ת. נ. צ. ב. ה.

נודב לע"נ הרב מרדכי מנחם מנדל בן הרב אהרן אריה ז"ל נלב"ע ה' תמוז תשפ"א ולע"נ האשה החשובה מרת רבקה בת הרב משה חיים ע"ה ת. נ. צ. ב. ה.

המעוניין לתרום להוצאות העלוך להצלחה, ברכה או לע"נ יפנה לעורך הבה"ח ישראל פיגנבוים הי"ו, או להפקיד בבנק פועלים, סניף 533, מס' ח-ן 540321-ע"ש ישראל בנימין פיגנבוים. ניתן לתרום מכספי מעשר.